

Ohranitev starega KRANJA

Urbanizacija mesta Kranja, kot posledica ekonomskega razvoja in rasti prebivalstva, vključuje v svoj program tudi vprašanje bodoče vloge starega Kranja. Srednjeveško mesto na pomolu s svojo značilno silhueto ter dominantami stolpov se organsko vrašča v rast novega mesta.

O zaščiti in vlogi starega mesta smo se nedavno pogovarjali z direktorico Zavoda za spomeniško varstvo tov. **OLGO ZUPAN**. Na vprašanja je odgovorila marsikaj zanimivega.

S širjenjem mesta izven srednjeveškega obzidja so zlasti na južnem delu pomola nastajali objekti, ki s svojo arhitekturo niso dopolnjevali podobe mesta, temveč zakrivali poglede na značilno panoramo mesta, medtem ko je postopna rast mesta proti severu organsko vključevala staro mestno jedro v svoj življenjski utrip. Ali je pričakovati, da bosta napredek in novi del mesta povsem zasenčila vrednost in pomen starega, zgodovinskega Kranja?

»Zavod za spomeniško varstvo v Kranju je v skladu z

zakonom o varstvu kulturnih spomenikov izdelal predlog, da se Kranj zaradi posebnih urbanističnih in arhitekturnih vrednot starega mestnega jedra, kot ene najpomembnejših starih mestnih aglomeracij na Slovenskem, spomeniško zavaruje s posebno spomeniško varstvenim režimom v obsegu posameznih zavarovalnih območij. Z odločbo o zavarovanju starega dela mesta Kranja, z neposredno okolico, ki jo je sprejela skupščina občine Kranj, 11. marca letos, so določena zavarovalna ob-

uporabnost in funkcijo, ki najbolj ustreza njihovem spomeniškem svojstvu, zagotavlja redno vzdrževanje in varuje tudi neposredno okolico spomenikov.

V okviru varovanja in obnove starega mesta pripravlja Zavod barvno študijo vseh fasad od Maistrovega trga preko Prešernove ulice in Titovega trga do Mohorjevega klanca, predlog sanacije arhitekturnih dvorišč, ureditev zelenic in cvetja. Z nasveti in nadzorom del pa Zavod sodeluje pri adaptacijah stavb in lokalov v starem delu mesta. To je le del širšega programa ureditve starega mesta, kar kaže, da je skrb za varovanje in ureditev načrtno, toda dolgotrajno delo. Upoštevati bo treba tudi dopolnitve med izvajanjem sanacijskih del ter nove potrebe in zahteve razvoja mesta.

Plečnikove arkade na Mohorjevem klancu z vodnjaki in ureditvijo fasade hiše pod vrhom klanca naj bi po zamisli arhitekta predstavljale monumentalni vhod v mesto. Delo bi bilo do kraja izpeljano in se bo z nekaterimi dopolnitvami vključilo v ureditveni program starega mesta.

Ali lahko potemtakem govorimo o regeneraciji starega mesta?

Vsekakor moramo govoriti o regeneraciji starega mesta, ki z lociranjem večine kulturnih ustanov v staro mestno jedro prevzema vlogo kulturnega središča. Z ureditvijo Pungerta, v daljši perspektivi Titovega trga (mestni vodnjak, zelenice s cvetjem itd.) in primernih manjših gostinskih lokalov, ki bi z upoštevanjem sodobnih zahtev nudili turistom in obiskovalcem prijetno vzdušje starih mestnih gostišč, in seveda tudi kavnjona Kokre, ki zaradi pomanjkanja parkov in zelenja v starem mestu predstavlja nujno potrebni zeleni pas, bo stari Kranj zaživel in v sklopu celotnega mestnega urbanizma našel svoje mesto.

DRAGO KASTELIC

26. junij 1965

Oskrunjeno pokopališče

Ko so te dni prispeli iz Amerike v Bamberg (Zah. Nemčija) člani neke židovske družine, da bi obiskali grobove svojih staršev in sorodnikov, so zagledali na na nagrobnih spomenikih napise: »V pekel z židi! Šest milijonov je bilo premalo! Naj živj SS!« Vrh tega so bili grobovi premazani z meter visokimi kljukastimi križi. Šlo je namreč za akcijo neonacistov, ki so hkrati obvestili tudi uredništvo lokalnega časopisa, da to ni ne prva ne zadnja akcija te vrste.

Živ s kroglo v srcu

Zgodilo se je že leta 1941. Sovjetska enota je napadla utrjeni nemški položaj. V bliski signalne rakete so vojaki videli svojega komandanta Pavla Kazbana. Vsi so pohiteli za njim.

Ko so zavzeli položaje, so našli komandanta oblitega s krvjo, ki mu je tekla iz rane na prsni. Šele devet dni kasneje se je komandant zavedel. Po rentgenskem pregledu so ugotovili, da mu je krogla ostala v levem prekatu srca. Lahko bi jo sicer odstranili, toda nihče ni vedel, kako se bo operacija končala. Kmalu je Kazban vstal in poskušal hoditi. Občutil je močne bolečine v srcu, vendar je dejal: »Hočem živeti in delati.« Brez operacije je leto kasneje prevzel vodstvo nekega oddelka tovarne niklja v Režu. Še danes dela v izvršnem komiteju oblastvenega sovjeta za Svjetlovsk.

Med tem časom se je Pavel Kazban tudi poročil in ima

sina in hčer. Toda krogla je še vedno v njegovem srcu.

Več kot v dvajsetih letih se je krogla prekrila z gladkim in čvrstim apnenčastim slojem: premika se v skladu s bitjem srca. Kazbanov puls je od leta 1941 počasnejši in pacient občuti nenehne bolečine v prsih. Krogla je poškodovala neki živec, tako da ima tudi stalne bolečine v levi roki.

Zdravniki se niso odločili za operacijo in neprestano nadzorujejo Kazbanovo zdravstveno stanje.

Najstarejša obala

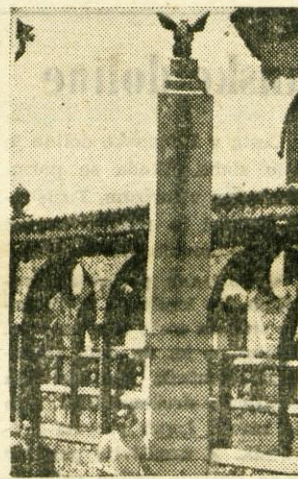
Na otoku Hvaru je zelo veliko zgodovinskih spomenikov, ki jih dobro poznajo domači in tudi že tuji turisti. Toda redko kdo od tistih, ki prihajajo na Hvar, ve, da se je izkrcal na najstarejši obali v Jugoslaviji. Del obale je bil zgrajen namreč že v 12. stoletju in je še danes nepoškodovan.

Boj za radio Luxemburg

Poslušalca pri radijskem sprejemniku je pač vseeno, kdo upravlja radijsko postajo, ki »poje in pleše 24 ur na dan«. Res je to vprašanje na prvi pogled povsem nepomembno. Toda tako ne mislijo tisti, ki bi to radijsko postajo radi kupili.

Gre za radijsko postajo Luxemburg, najmočnejšo postajo v zahodnem delu Evrope, saj spremlja njene oddaje okoli 50 milijonov poslušalcev. Kupili bi jo namreč radi Francozi, ki imajo že velik del akcij radia Luxemburg, toda radi bi jo kupili tudi Angleži.

Zakaj takšen boj za to radijsko postajo? Pariz si je že zagotovil kontrolo v drugih radijskih postajah kot Monte Carlo in Andorra. Pravzaprav te postaje oddajajo največ v francoščini in tako podpirajo francosko uradno politiko.

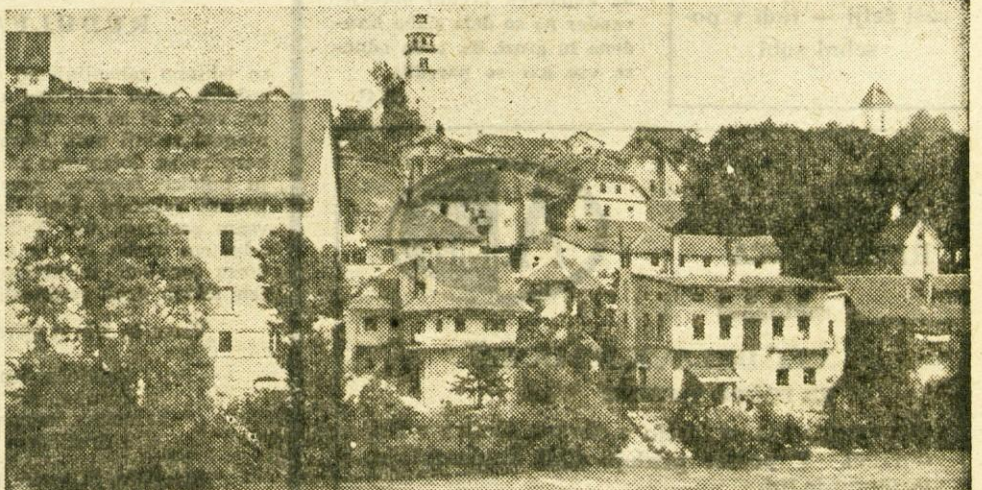

Plečnikove arkade na Mohorjevem klancu

močja ter posamezni režimi oziroma program zavarovanja spomeniških vrednot, elementi ter obseg zavarovanja in vrste spomenikov.»

Kdo pravzaprav varuje spomeniške vrednote?

Varuje jih spomeniško varstveni režim, poleg tega pa zagotavlja objektom tako

Pogled na del starega Kranja

Močna gospodarska delegacija, ki je tri dni vodila razgovore o razvoju gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in Grčijo, se je iz Aten že vrnila v domovino. Toda časovna zaostanost za dogodki ni takšne narave, da o pomenu tridnevnih gospodarskih stikov ne bi bilo potrebno razpravljati.

Mešana jugoslovansko-grška gospodarska komisija, ki je zamišljena na ministrski ravni kot stalno telo, ki bi skrbelo za napredek gospodarskega sodelovanja med dvema sosednjima balkanskima državama, je opravila prvo važno nalogo. Po prvem sestanku lahko rečemo, da smo dobili dovolj gradiva za domače naloge. Potrebe po stalnem gospodarskem telesu, ki bi usklajeval gospodarske odnose med Grčijo in Jugoslavijo, je nastala ob zadnjem obisku predsednika grške vlade Papandrea v

Atenski sestanek

mesecu februarju letos v Beogradu. V kratkem času so opravili vse potrebne priprave in ta teden se je komisija že sestala v izredno delavnem atenskem vzdušju. V ustanovnih tezah je tudi rečeno, da se bo komisija po potrebi sestajala izmenično v Beogradu in v Atenah. Naloga komisije je predvsem razvijati in pospeševati gospodarske stike med obema državama in s tem v zvezi pripravljati predloge, pobude, sklepati dogovore in skrbeti za razvoj industrijskega, tehničnega, turističnega in kulturnega sodelovanja.

Sklepi prvega atenskega sestanka so se nepričakovano znebili tistega starega zadržka, da je vsak začetek

težak. Dovolj je za prvi sestanek tudi že konkretnega. Tako so se glede industrijskega sodelovanja spoznavali, da bi industrijsko sodelovanje potekalo v obliki konkretnih gospodarskih dogovorov med podjetji. Ker pač industrijskega sodelovanja ni mogoče izpeljati brez urejenega bančnega sistema, so sklenili, da bi tudi banke morale najti ustrezeni način finansiranja.

Jugoslovanski gospodarstveniki so predlagali, da bi bilo jugoslovansko gospodarstvo pripravljeno izvažati svoje izdelke v Grčijo na kredit, ki bi ga lahko odplačevali z izdelki grških podjetnikov. Kot dopolnilno sredstvo gospodarskega sodelovanja naj bi tudi razvi-

li industrijsko kooperacijo, katere glavni namen bi bil v skupnem nastopu na tujih tržiščih.

Ker je poljedelstvo prav tako močno udeleženo v grškem gospodarstvu, so Grki predlagali, da bi tudi na tem področju našli ustrezno obliko sodelovanja. Z vsemi pohvalami pa so ocenili oblike sodelovanja v turizmu. Kot prvo močno sredstvo, ki bi služilo še boljše povezavi, so sklenili znatno pojačati zračni, pomorski in cestni promet v obeh smereh. Ker ima turizem obeh dežel veliko skupnih značilnosti, so menili, da bi morali bodoči razvoj vsestransko voljni smo lahko tudi z razvojem odnosov na kulturno enotno proučevati. Zadornem področju, kjer so lepe možnosti tudi v izmenjavi televizijskega programa.

Te dni po svetu

DVA LETALSKA NAPADA

HANOI — Vietnamska časopisna agencija sporoča, da so večeraj ameriška letala večkrat preletela Hanoi. V bližini Hanoia so sestrelili štiri ameriška letala.

Skupina 18 ameriških bombnikov je napadla letališče, ki je oddaljeno 132 kilometrov od glavnega mesta. Na letališče so odvrkli 30 ton bomb. Druga skupina bombnikov pa je napadla neko vojaško skladišče streliva.

ZAVRNJEN PREDLOG

PEKING — Kitajska časopisna agencija sporoča, da je kitajsko zunanje ministrstvo obvestilo britansko vlado, da kitajska vlada zavrača predlog držav članic Commonwealtha, da bi misija štirih članic prišla v Peking na pogajanja. Misija, ki jo vodi britanski premier Wilson, je nameravala Peking obiskati, da bi našli rešitev za južno-vietnamski problem.

Predlog je uradno zavrnila tudi že Sovjetska zveza. Britanski premier pa je v Londonu izjavil, da je misija pripravljena sestati se tudi s predstavniki južnovietnamskega osvobodilnega gibanja.

PREDSEDNIK TITO OB BAJKALSKEM JEZERU

IRKUTSK — Predsednik Tito je prebil večerajšnji dan na odmoru ob Bajkalskem jezeru. Skupaj s predsednikom vrhovnega sovjeta Mikojanom sta si v jutranjih urah ogledala jezero z bližnje gore, visoke 1050 m.

Pozneje je predsednik Tito obiskal inštitut bajkalskega jezera, ki se ukvarja s floro in fauno. Po končanem obisku pa so se z ladjo odpeljali na 4 urni sprehod po jezeru do Zajčjega zaliva.

Iz slovenskih zamejskih časopisov

V nedeljo je bilo v Rovinju že četrto tradicionalno srečanje mladine iz Jugoslavije, Italije in Avstrije pod geslom »Za mir in prijateljstvo«. Glavni namen teh prireditelj je, da se mladina med seboj spozna in naveže prijateljske stike.

Celovško letališče se v mednarodnem letalskem prometu vedno bolj uveljavlja. Vsako nedeljo pristane na letališču 8 potniških letal, ki pripeljejo turiste v to deželo.

Avstrijska industrija je v lanskem letu povečala vrednost proizvodnje za 8,8% oziroma za 10 milijard šilingov.

Kratke iz Poljanske doline

Voda v Poljanah ima že 21 stopinj, vendar še niso pričeli z urejanjem razbitih kabin na kopališču. Čakajo na prihod turistov, ker so pripravljene kabine počakale.

TD Poljane želi izdati turistične prospekte. Pred tremi meseci so vložili prošnjo za pomoč na Sklad za turizem in gostinstvo v Škofji Loki. Pravijo, da med tem časom še niso imeli v Škofji Loki nobene seje in niso mogli razpravljati o vlogi. Danes res vsem primanjkuje časa.

Cesta v Poljansko dolino je zelo slaba. Škoda se pozna predvsem v turizmu. Turistični delavci to opažajo največ pri enodnevnih izletih.

V Poljanah preurejajo gostilno. Po končanih delih bodo stoli za goste tudi na vrtu. Zanimivo je, da dela financira privatnik. Prej je bila gostilna v družbeni lasti, a jo je zaradi izgub prevzel privatnik. Z ureditvijo gostilne bodo Poljane veliko pridobile na turističnem področju.

Že pred leti so odkrili v Kopačnici topel izvir. Voda ima okoli 35 stopinj in je temperatura približno izenačena Laškim toplicam. Izgleda, da ni interesenta, ki bi se zavzel za to znamenitost.

V Gorenji vasi so precej povečali število privatnih turističnih sob. Pred kratkim so na kopališču uredili obrežje, vendar pa so dela slabo izvedena in grozi, da voda odnese vse kar so naredili.

P. C.

Trgovine po Jeseniškem

V jeseniški občini je na prvi pogled še dokaj dobro razvita trgovska mreža. Ko bosta letos dograjeni na Breznici in Blejski Dobravi prodajalni, bo skoraj v vsaki vasi prodajalna. Toda prostori v Radečah, Podkorenu in Martuljku so majhni in temni. Najboljših tudi še nimajo v Kr. gori, Planini pod Golico in v Žirovnici. Na oddelku za gospodarstvo pri občinski skupščini so sestavili program razvoja trgovine, v katerem so predvideli izgradnjo večje trgovske hiše na Jesenicah, odgovarjajoče ureditve po vaseh, gradnjo primernih skladišč in zaradi zmanjšanja materialnih stroškov tudi po-

slovno združitev trgovskih podjetij.

Na Jesenicah so sedaj štiri trgovska podjetja, in sicer: Zarja, Universal, Rožca in Delikatesa. V letu 1963 so prodala za 3,7 milijarde, lani pa za 4,5 milijarde din blaga. V preteklem letu je ostalo vsem podjetjem po odbitku plač in drugega le 125 milijonov din za vse sklade, kar pa je dokaj skromna vsota. Glede na novopredvidene ekonomske ukrepe smatrajo, da bo v jeseniški občini možno izvršiti predvidene izboljšave le, če bodo z zmanjšanjem stroškov poslovanja, ustvarili zato potrebna sredstva. — B. B.

Z a h v a l a

Ob bridki izgubi mojega moža in našega očeta

RUDOLFA VOLČIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ustмено izrazili sožalje, vsem številnim darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki so ga spremili v tako velikem številu na njegovi zadnji poti. Iskreno se zahvaljujemo dr. Hribniku za dolgoletno zdravljenje, medicinskemu osebju bolnice Jesenice, pevskemu zboru društva upokojencev, sekstešu šole Lucijan Seljak, č. duhovščini, vsem gasilcem, tov. Trilerju za poslovilne besede ob odprtem grobu in organizaciji ZB. Posebno zahvalo vsem sosedom, sorodnikom in znancem, ki so nam v teh težkih dneh pomagali in z nami sočustvovali.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Zalujoča žena Angela, hčerki Verica, Ivanka, sin Rudi, hčerka Milka z družinama, mama, sestre: Martinka in Mimi z družinama ter ostalo sorodstvo

Stražisce, 19. junija 1965

NOVOPOROČENCI!

Hotel Grad Hrib v Preddvoru vam pripravi slovesno kosilo po vaši želji — tudi v posebni sobi

Tovarna
ALMIRA
RADOVLJICA

rabi takoj

VEČ DELAVK NA DOMU
za ročno šivanje

Interesenti naj se javijo v obratu Almira v Radovljici. V poštev pridejo tudi študentkinje, gospodinje itd.

Pomladanska vrtoglavica

Tiste, ki bodo negodovali, češ, kaj pišeš o pomladanskih težavah, ko je pomlad že vendar za nami, naj blagohotno spomnim na naše trgovine, ki dobijo zaloge zimskih plaščev aprila, a kopalke jeseni ter na naše gostince, ki srečno spravijo hotel pod streho, ko sta od turistične sezone ostala le še pepel in žerjavica. Toliko v opravičilo in zagovor, zdaj pa k stvari...

Dolga stoletja so zdravniki živeli v veri, da je pomladanskih slabosti in vrtoglavice, s katerimi se otepamo vse tja do pasjih dni, krivo pomanjkanje vitaminov, ki jih telo iztroši čez zimo. Toda pravi vzrok je čisto drugačen in bo moje preprosto odkritje v medicini zagotovo povzročilo pravo revolucijo in prekucijo.

Za vsako trditev je pač treba trdnih dokazov, kakor je rekel oni mož, ki mu je žena očitala nezvestobo, ko je našla v fički pod zadnjim sedežem modrček tujega izvora in številke. Zato pojdi-mo po znanstveni poti: izberimo si tri poskusne kunce in podkrepimo teorijo s praktičnim opazovanjem. Kunc št.1 bodi Potrošnik, pisano iz spoštovanja z velikim P, kunica št.2 Potrošnica, kunček št.3 pa Potrošniček. Čas eksperimentiranja: pomladni čas slabosti, omedlevice in vrtoglavice. Kraj: živilski trg, založen po merah JUS-a, se pravi slabo založen.

Mimo gajbic z zelenjavo gre Potrošnik. S trdnim korakom, spočito glavo in svežega počutja. Nikjer sledov o kakih pomladanskih težavah. Hodi in gre, ogleduje si razstavljeno blago, gre in hodi. Holaj, kaj pa je to? Mož si je segel z roko k čelu, se nevarno zamajal in mrtvaško prebledel. Hitro sledimo njegovemu pogledu:

zapičil ga je naravnost v kupček levkemičnih paradiznikov, iz katerega mogočno štrli list z nedvoumno ceno — 750 din...

Opazujemo Potrošnico v drugem kotu trga. Tudi na njej ni videti nikakih sledov zime. Hodi lahko kot srna in razigrano ziblje z boki in prazno mrežo. Toda glej, kaj se dogaja? Živahni pogled ji ugasne, potem zamži, kot da bi hotela pregnati vrtoglavico in ko nadaljuje svojo pot, ji je korak težak, kretanje in gibi medli. Skrbno si oglejmo mesto, kjer je Potrošnici tako iznenada postalo slabo: v neposredni bližini prodaja zadruga mlad krompirček in da ne bi bilo nepotrebna spraševanja, so ceno izobesili na kar najbolj vidnem mestu...

In zdaj še poskus s Potrošničkom: mlad, razposajen in rdečih lic se podi med branjevki in stiska v roki drobiž za pet kovačev. Zaman bi na njem iskali posledic dolgih mesecev mraka

in mraza. Ali pozor, nekaj se je zgodilo! Potrošniček je obstal kot ukopan, nato pa žalostno povzel kodrasto glavo, spravlil drobiž v žep in bledih lic oddrsal s trga. Za njim je ostal kiosk, v katerem prodajajo jagode po — 500 dinarjev...

Naš dokazni postopek je pri kraju. Zdaj vemo, kaj povzroča tiste prečudne pomladanske vrtoglavice in slabosti. Pravijo, da je v medicini najtežje poiskati povzročitelja nadloge, zdravilo da je lažje najti. Vendar se močno bojim, da tokrat ne bo tako preprosto. Vse, kar lahko za zdaj še napravim za trpeče človeštvo, je to, da našo pomladansko bolezen in virusa, ki sem mu prišel na sled, vsaj krstim. Da bo zadoščeno hkrati preprostemu ljudstvu in modrim strokovnjakom, predlagam za bolezen domač izraz »žepna sušica«, virusu pa dajmo latinsko ime »cencucis«. — V.N.

»Neuspeh« naših predstavnikov na tekmovanju »Zlati ključ«

Kje so vzroki neuspeha?

Na intervizijskem tekmovanju za najboljšo popevko je naša zabavna glasba doživela enega izmed večjih neuspehov. Vse ljubitelje te vrste glasbe je še posebno začudila ta vest, ker smo bili zastopani s kompozicijami naših znanih skladateljev »Moj zlati sin« (Bojan Adamič) in »Vse mine« (Kelemen in Stanic). Ze samo imeni obeh pevcev (Marjana Deržaj in Ivo Robić) sta nam pred nastopom zagotavljala uspeh. Kje so vzroki neuspeha?

Bojan Adamič je odpotoval v Prago nepovabljen. Odločeno je bilo, da bo pri naših popevkah dirigiral češki dirigent. Ze takoj po prihodu v Prago je naša »ekspedicija« videla, da ni nekaj v redu. Čehi so pred festivalom zahtevali, da pošljemo aran-

maje za jazz orkester, a orkester, ki je spremljal pevce, je bil plesni z godalnim sestavom. Zaradi tega je organizator sam napisal svoje aranžmaje za naši popevki. Tako je izostal odlični aranžma Nikice Kalodžere za popevko »Vse mine«. Na pro-

Cetinje — Minilo je 50 let od nesreče pod Medovo, v kateri je izgubilo življenje 250 Črnogorcev, dobrovoljcev iz Amerike, ki so leta 1915. prišli iz Amerike, da pomagajo braniti svojo domovino. Ladja pa ni prišla srečno do pristanišča, ker je naletela na mino in se potopila. Na sliki je spomenik dobrovoljcem.

test Bojana Adamiča, ki je zahteval za svojo pesem svoj aranžma, so ga končno, po daljšem odlašaju, le našli in dovolili našem mojstru, da sam dirigira.

Na prireditvi se je dogodil za Marjano Deržaj neverjeten doživljaj. Pevka je znana po tem, da »nadvlada« vsak orkester, četudi poje brez mikrofona. Pri mešanju zvoka pa se je njen glas popolnoma izgubil v glasbi orkestra.

Zanimiv je podatek, da sta bili na tekmovanju dve nagradi: za najboljšo popevko

in najboljšega pevca. Najboljšo popevko so organizatorji prisodili sebi, a najboljši pevec je bil Čeh. Pri tem ne smemo pozabiti, da je nastopal na tekmovanju tudi v svetu zelo priznani pevec — Ivo Robić.

Organizacija za »Zlati ključ« in prav tako način glasovanja sta več kot čudna. Zaradi tega ni čudno, da so letošnjo udeležbo odpovedali Bolgari in Romuni. Verjetno so jih izučile izkušnje prejšnjih let! Prav gotovo so tudi nas izučile letošnje! Vemo, kje so vzroki našega »neuspeha«. To tekmovanje pač ne moremo uvrščati med resna in »fer« ter je zaradi tega bolje, da se ga v bodoče več ne udeležimo.

Zobna krtačka za cestne predore

Čiščenje cestnih predorov, ki zaradi preobremenjenosti običajnih cest v velikih mesilih rastejo kot gobe po dežju, ni tako preprosto kot se zdi na prvi pogled. Skozi predor namreč teče promet, ki ga je nemogoče ustaviti za daljši čas, ki bi ga potrebovali, če bi se čiščenja lotili na običajen način: ročno s primerne odra. Zato so izdelali poseben tovornjak z veliko krtačo, ki pri čiščenju zavzema komaj tretjino ceste v predoru. Mehanična priprava očisti tri kilometre dolg predor v štirinajstih dneh, če dela vsak dan šest ur in to ponoči, ko je promet skozi tunel najšibkejši.

Čiščenje seveda ni namenjeno samo izboljšanju videza predora, temveč predvsem boljši razsvetljenosti, saj očiščene, svetlejšje stene in oboki bolj odbijajo svetlobo.

Jezik me je rešil čakanja

Po dolgi deževni dobi je bila pretekla nedelja prva nedelja, ki nas je brez običajnega dežja pozdravila v jutranji hurah s sončnimi žarki, ter nas tako predčasno vrgla iz običajnega nedeljskega poležavanja na noge. Zaradi te izredno lepe nedelje so bila pota posameznikov različna. Nekateri so se podali v gore, drugi na kopanje, tretji so obiskali razne proslave itd., itd., itd.

Jaz sem bil seveda med tistimi, ki so se odločili za kopanje. Moj prvotni namen, da se kopljem v Šobčevem bajerju sem spremenil takoj, ko sem opazil, da ribiči namesto običajne vabe lovijo ribe na lučke, sladoled, kar je bil dokaz, da je voda v tem ba-

jerju še izredno mrzla. Zato sem se odločil za kopanje na Bledu. Ker je bila ravno ta dan tudi regata, je bila vožnja »z ekspres donferco Bled« nadves prijetna. V vagonih nas je bilo toliko, da smo bili zloženi drug na drugega, kar je bilo nekaterim všeč, drugim pa zopet ne, je bilo pač odvisno na kom je bil kdo naložen. Pri taki vožnji človek večkrat zgubi živce, zato ni nič čudnega, če je večji del potnikov, z menoj vred, po končani vožnji odhitelo takoj na počitek, na udobne restavracijske sedeže, kjer smo si ob hladni pijači začasno okopali sprva dušo, kasneje pa tudi telo. Ker sem bil tudi jaz med čakajočimi, sem v čisti pravopisni slovenščini

zakričal mimoidočemu natakarju:

»Dva deci, prosim!«

»Malo počakajte!« je dejal v letu natak, potem ga nisem videl več, zato sem si v tolažbo po dolgem čakanju zapel pesmico »Vsi so prihajali, al' njega ni blo.« Prese del sem se k drugi mizi ter ponovno naročil v turističnem jeziku:

»Prego diami due deci litra bel vino!«

»Subito« je priletel nazaj odmev natakara in že je stal pred menoj z dva deci v roki. Ko sem ga do konca srknil, sem dejal:

»Halo, Kelner ich will bezahlen!!!«

Kot bi ustrelil vsemirsko raketo v vesolje je bil takoj

pri meni nasmejan in čakajoč, globoko upognjen, da mu poravnava račun. Ko sém mu dal poleg obvezne postrežnine še nekaj »kristužov« povrhu za napitnino je dejal:

»Danke schön, grazie molte sinjore,« me je pospremil do vrat in vljučno dejal: »Aufwiedersehen, grazie molte sinjor.« »Ziveli!!!« sem mu odgovoril krepko po slovensko nazaj. Od samega presenečenja je ohromel. Bilo mu je nerodno, zato se je opravičil rekoč:

»Oprostite, nadtovariš, tako imamo naročeno, da tujca najlepše in najboljše postrežemo, saj veste, devize — — — !!!!!«

S tem dogovorom nisva samo končala najin pogovor, ampak tudi vso čast našega turizma.

Na svidenje!

Aufwiedersehen! Grega

Pred VII. državnim mladinskim prvenstvom v nogometu

Dobre priprave nogometašev

Od 1. do 11. julija bo v Kranju VII. državno mladinsko prvenstvo v nogometu, na katerem bo nastopilo osem mladinskih republiških reprezentanc. Tekmovanje bo pod pokroviteljstvom predsednika občinske skupščine Kranj Martina Koširja.

reprezentanca, ki je lani zasleda četrti mesto, pa se bo borila, da ji bo pripadlo vsaj takšno mesto kot lani. V pravih dneh julija torej pričakujemo zanimive borbe najboljših jugoslovanskih mladincev za naslov državnega prvaka.

godek za mesto Kranj, hkrati pa bomo s to prireditvijo popularizirali nogometno igro med kranjsko mladino in ji dali tisto vsebino, ki jo mora imeti, da vzgaja pravega igralca-sportnika in da pridobiva publiko in simpatije množice. — J. Javornik

X. mladinski festival Bratstva in enotnosti Mladost in borbenost

Tudi letos se je kranjska mladina udeležila tradicionalnega mladinskega festivala Bratstva in enotnosti, ki je bil letos že deseti po vrsti. Tokrat je bil na sporedu v Gornji Radgoni, kjer je sodelovalo deset jugoslovanskih mest. Kranjski mladinci in mladinke so nastopili v štirih panogah: atletiki, namiznem tenisu, odbojki in plavanju.

NAMIZNI TENIS — V močni konkurenci devetih ekip so kranjski igralci osvojili drugo mesto. Se večji uspeh pa so imeli v igri posameznikov, kjer so zasedli prva tri mesta. Mladinke so osvojile tretje mesto. Med posamezniki je bil najboljši Marušič, drugi je bil Somrak in tretji Markun. V igri dvojic je zmagal par: Somrak-Marušič, med mladinkami pa je Tomčeva zasedla tretje mesto.

Naslednje leto bo mladinski festival Bratstva in enotnosti v Nišu.

V posameznih panogah so kranjski mladinci in mladinke dosegli naslednje rezultate:

ATLETIKA — V tej panogi so Kranjčani osvojili prvo mesto kljub temu, da so bili fizično slabši od svojih tekmecev. Najboljši rezultat je dosegel Sattler, ko je vrgel kroglo 17,09 m daleč. V ostalih disciplinah so bili od kranjskih atletov najboljši — 100 m: 4. Kuralt 11,4; 400 m: 4. Zumer 59,2; 1500 m: 1. Cvirnik 4,22,9; 3000 m: 3. Cvirnik 10,22,7; višina: 3. Kuralt 165; daljina: 5. Zumer 56,3; 4 × 100 m: 2. Kranj 47,6.

ODBOJKA — Kranjčani so v zadnjih tekmah odbojarskega turnirja nekoliko popuščili, tako da sta jih prehiteli nepričakovano dve slabši ekipi. Med šestimi ekipami je zmagal Bosanski Samac, Kranj pa je dosegel tretje mesto.

PLAVANJE — Kranjska ekipa je nastopila le v moški konkurenci in zasedla prvo mesto med štirimi ekipami. V posameznih disciplinah pa so bili od Kranjčanov najboljše: 100 m prosto — 1. Nadižar 1:07,7; 50 m prsno — 2. Stromažer 39,3; 4 × 50 m mešana — 1. Kranj 2,22,0.

M. KURALT

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev letos slovenska reprezentanca ne bo imela skupnih priprav za tekmovalje in se bodo igralci pripravljali po klubih. Trener slovenske reprezentance Gu-

golj je določil za slovensko reprezentanco osemnajst igralcev, med katerimi je tudi Kranjčan Kozar.

Kandidata za prvo mesto sta tudi letos reprezentanci Hrvatske in Srbije. Slovenska

Intervju tedna

Ob marljivosti - uspehi

Za današnjo »žrtev« našega intervjuja smo si izbrali 21-letnega atleta kranjskega Triglava, sicer pa električarja, Janeza Kleča. Janez spada med najmarljivejše, pa tudi najskromnejše člane atletskega kluba. V letošnji sezoni je popravil dva gorenjska rekorda v tekih in največ prispeval k še dveh novima (v štafetah 4x300 in 4x400 metrov). Pred tednom je nastopil tudi na finalnem tekmovanju dvajsetih najboljših atletov Jugoslavije v Beogradu, kjer je dosegel rekordni čas v teku na 400 metrov.

»Pri teh skromnih dosežkih,« je prišel čisto po njegovo »je res težko izbrati. Mislim pa, da je 50,8 na 400 metrov vseeno nekoliko boljše od ostalega.«

Svoje uspehe pripisuje Janez predvsem resnosti pri treningu. Še pred tem pa je govoril o svojem trenerju inž. Janezu Ponebšku.

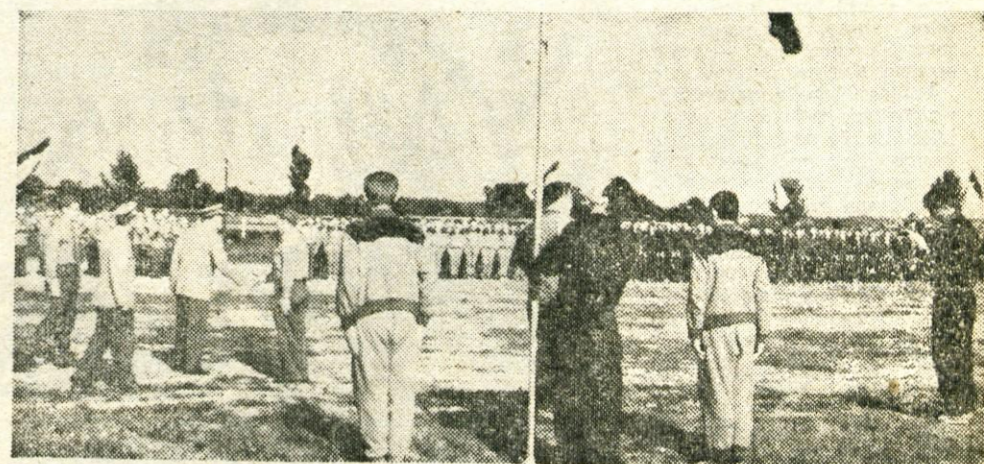
Za konec pa nam je le povedal zanj tiho željo, za njegovega trenerja pa že jasno dejstvo: »Gorenjski rekordi na proгах od 300 do 1000 metrov so še vedno preslabi. Tokrat je prišla vrsta ravno name, da jih popravim.«

Vso srečo, Janez! Matjaž Kuralt

Triglav dvanajsti

Stirje kranjski atleti, ki so se uvrstili med dvanajstotico najboljših jugoslovanskih atletov, so pred dnevi nastopili na državnem finalu v Beogradu. Ob tej priložnosti so Kranjčani popravili kar tri gorenjske rekorde (Pirjevčev 15,7 na 110 m ovire; Kleč 50,8 na 400 m in Kaštinik 56,6 na 400 m ovire) in enega izenačili (Milek 190 cm v višino). V skupni razvrstitvi pa so med 32 jugoslovanskih klubov zasedli dvanajsto mesto, kar je do sedaj največji uspeh atletov Triglava v konkurenci članov.

KURALT

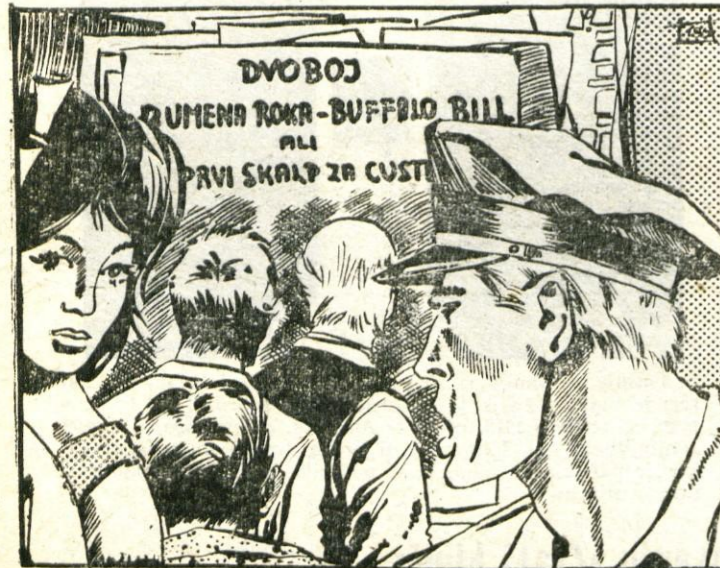

Najboljši atleti šestih ljubljanskih garnizonov JLA so v četrtek, 24. junija, slovesno začeli v Kranju letošnje armijsko prvenstvo. Pomerili se bodo v atletiki, v partizanskem mnogoboju in v rokometu za prvenstvo ljubljanskega področja. Najuspešnejši tekmovalci pa se bodo v mesecu juliju pomerili s tekmeči zagrebške vojne oblasti, ki bo prav tako v Kranju. Tekmovanja, ki nudijo tudi gledalcem veliko užitka, se bodo predvideno nadaljevala do prihodnje nedelje, 4. julija

198. Leta 1877 se je Buffalo Bill lotil novega dela. Na vzhodu je služil mnogo denarja, srece ga je vleklo na zahod. Bizonov ni bilo več, Indijanci so svojih rezervatih mirni, v prerih se je razvila nova panoga: goveda. Bill je odpotoval proti North Plattu na razgovor s starim prijateljem Northom. Sporazumela sta se, da kupita ob reki Dismal. Tu sta začela vzrejati govedo; vsaka žival ranca je imela vžgan znak CN. Samo eno leto je delal Bill, gonil govedo, odbiral teleta in jih žigosal. Vendar se je naveličal težkega in dolgočasnega dela.

197. Predstavo je Buffalo Bill sam opisal takole: »To je bilo iz petih dejanj sestavljeno delo, ki ni imelo ne repa in ne glave. S predstavo smo mogli začeti s katerimkoli dejanjem. Kritiki so se zaman trudili, da bi našli v delu pravo vsebino. Toda prav zato je bilo moč uprizoriti bučno predstavo, pri kateri smo mnogo streljali. Vnesli smo tudi nekaj prizorov iz pravkar končane borbe v preriji. Glavno je bilo, da je občinstvo polnilo dvorane in bilo s predstavami zadovoljno.« Ko je Bill s svojo gledališko družino obiskal že vsa mesta na vzhodu, je odpotoval proti Pacifiku. Tu je doživel še večji uspeh.

196. Tega leta je Buffalo Bill še nekaj časa služil v vojski kot vodnik. Ker ni kazalo, da bi prišlo do nadaljnjih nemirov v preriji je sklenil, da se vrne na vzhod. Ponovno je želel poživiti svojo revnjo, samo s to razliko, da bo dal na spored novo točko: dvoboj z Rumeno roko. Burke je ves prizor dvoboja vpletel v dejanje. Pred predstavo je v vsakem mestu, kjer so nastopili, razstavil ščit, pipo, tomahavk in okrasno perje premaganega poglavarja. Na predstavo so vabili veliki lepaki z besedilom: Prvič po povratku iz vojne proti Indijancem! DVOBOJ RUMENA ROKA — BUFFALO BILL ali PRVI SKALP ZA CUSTERJA!

ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ • ZA VSAKOGAR NEKAJ

Novo v skupščini SRS

V prejšnjem tednu je bilo v skupščini SRS obravnavanih več zadev, ki prav gotovo zanimajo širši krog bralcev. Zato jih v skrajšani obliki objavljamo.

ZNIZAN PRISPEVEK

Stopnja dosedanjega prispevka za zaposlovanje (v zveznem merilu) je dosedaj bila 0,5 odstotka. Poslanci pa so menili, da je previsoka, ker so se zbirala znatna večja sredstva, kot bi bila potrebna za zagotavljanje pravic do gmotne preskrbe nezaposlenih, pripravlanje ljudi za zaposlitev ter za samo delo zavodov.

Ugotovljeno je bilo, da predvidena stopnja prispevka v višini 0,2 odstotka zadošča. To je tudi v skladu z intencijami gospodarskih ukrepov, da se tudi tovrstna potrošnja prilagodi dejanskim potrebam in možnostim gospodarstva. Nova določila o prispevku veljajo za drugo polletje 1965.

ZA VEČJE KRISTI KOMUNAM

Odbor za proučevanje zakonskih predlogov je obravnaval finančni načrt vodnega sklada SRS.

Predvsem je bilo poudarjeno, da mora sklad v nadaljnjem izvajanju programa posvetiti več pozornosti financiranju nekaterih vodno-gospodarskih del, ki prinašajo koristi določeni gospodarski organizaciji ali komuni in prenehati s prakso drobitve sredstev na številne objekte. Orientacija glede odobravanja

novih del, naj bo v glavnem usmerjena na obrambo pred poplavlami.

NAJVIŠJA STOPNJA

Odbor za delo in socialno zavarovanje je glasoval za najvišjo mero, do katere smejo skupščine komunalnih skupnosti socialnega zavarovanja delavcev določiti stopnjo osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje v drugem polletju 1965, ki znaša 8,5 odstotka.

Dosedaj so namreč nekateri zavodi že sprejeli večjo stopnjo, ki pa jo bodo morali prilagoditi novi, nižji stopnji.

D. K.

Planinske vesti

Žičnica Krvavec obratuje

Na krvavški žičnici so vse od ponedeljka do petka zvečer opravljali remontna dela, danes zjutraj pa bo ponovno pričela obratovati. Računa se, da letos ne bo potrebno opraviti še drugih remontnih del in bo lahko obratovala brez zastojev vse leto.

Posvet planincev

V soboto in nedeljo bo v planinskem domu na Lipanski planini XII. posvet pla-

Telesna kultura na šolah

Clani sveta za šolstvo in telesno vzgojo občine Radovljica, so v sredo, 23. junija, obravnavali delo telesne vzgoje na naših šolah. Navzoči so bili tudi predstavniki občinske zveze za telesno kulturo in zavoda za prosvetno pedagoško službo. Govorili so o splošnih smernicah bodočega razvoja telence kulture, obenem pa zelo konkretno razpravljali o pomanjkljivosti pri delu. Poudarili so potrebo po tesnejšem sodelovanju občinske zveze s predavatelji za telesno vzgojo na šolah in s pedagoško svetovateljsko službo. Da bi dosegli boljše soglasje pri obravnavi načelnih stališč in pri ugotavljanju konkret-

niš pogojev za širšo telesno vzgojno dejavnost, so določili posebno strokovno komisijo, ki bo proučila celotno problematiko na tem področju. Konkretne predloge in analize pa bo v jeseni obravnavala tudi občinska skupščina. — J. B.

V Predvoru

Svet krajevne skupnosti Predvor je pretekli teden razpravjal o predlogu krajevne organizacije ZB glede spremembe datuma praznovanja krajevnega praznika. Dosele so ga praznovali v prvih dneh oktobra, sedaj pa so sprejeli sklep, da ga bodo 15. avgusta.

Radovljiško gospodarstvo

Politični delavci radovljiške občine so imeli v četrtek, 24. junija, širše posvetovanje o najbolj aktualnih vprašanih našega gospodarskega razvoja. O najnovejših gospodarskih ukrepih je na političnem aktivu obširno govoril predstavnik IS SRS tov. Mirko Jamar. Zelo podrobno je po-

OPRAVIČILO

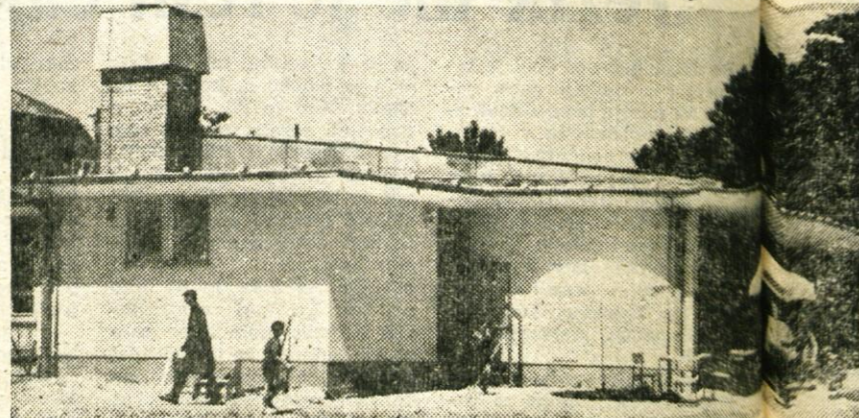
Vsem bralcem sporočamo, da je objavljeno besedilo »Zena«, zaradi tehničnih napadov.

Nov uspeh pevecv

V soboto zvečer je komorni zbor Stane Zagari iz Krope priredil samostojni koncert slovenskih umetnih in narodnih pesmi ter pesmi raznih narodov. Prireditev so organizirali v počastitev 20-letnice osvoboditve. Celotni spored so pevci kropskega zbora na novo nastudirali in z njim prvikrat nastopili pred javnostjo preteklo soboto pod vodstvom mladega in sposobnega dirigenta, profesorja glasbene šole Radovljica Egidija Gašperšiča.

Koncert je bil za vse udeležence presenetljivo doživetje. Pevci iz Krope so pokazali, da so mojstri zborovske pesmi in da je za njimi trdo in sistematično delo najmanj štirih let nepretrganega študija vedno novih programov. Prav zategadelj je zbor sposoben predstaviti tudi najtežje skladbe in pesmi v neoporečni interpretaciji. Posebej je razveseljivo, da kropski zbor zelo vztrajno in z veliko ljubeznijo goji zlasti slovensko narodno pesem.

K zelo uspešemu nastopu so po koncertu čestitali predstavniki zveze kulturno-prosvetnih organizacij občine Radovljica. Pevci iz Krope imajo za letos v načrtu med drugim daljšo turnejo na Madžarsko, Češko in Avstrijo. — J. B.

Kmetijsko živilski kombinat v Kranju skupno s trgovskim podjetjem te dni odprla v Kranju, ob cesti JLA, sodoben samopostrežni obrat in bife, imenovan »Pri nebotičniku«. Posebne specialitete so vedno sveže sladkovodne ribe in to bodo v pravih razmerjih. Kot je bilo predvideno, je zlasti za bife veliko obiskovalcev. Vse bifeje bodo pripravili v pravih razmerjih, kot je bilo predvideno, je zlasti za bife veliko obiskovalcev. Vse bifeje bodo pripravili v pravih razmerjih, kot je bilo predvideno, je zlasti za bife veliko obiskovalcev.

Po Prešernovih stopinjah

Monsignor Zupan

V Smokuču, kmalu za Rodinami, se je 21. decembra 1839 rodil ljubeznivi Prešernov življenjepisec monsignor Tomo Zupan. Pisali smo že o njem (Glas, 5. 12. 1964), a vendarle se velja še spomniti, da je bil mož rojen skoro deset let pred Prešernovo smrtjo in da je Cankarja preživel za celih 20 let! Tomo Zupan je živel 97 let!

Le to še povejmo: mati Zupanova, rojena Fotinova, ki jo je sin Tomaž tako priskrbeno rad imel in se je ganljivo spominjal prav do svojih smrtnih ur, je pogosto dejala: »Če od Breznice proti Smokuču zapoje fantje domačo pesem — kako brezskrbna sem potem vso noč!« Takrat, kmalu po francoskih časih, je bilo to v naših krajih kaj nevarno, posebno ponoči.

Ko smo že pri blagem Tomo Zupanu, ki si je za svojo življenjsko jesen izbral tuscolum prav blizu Kranja (Okroglo), ne moremo mimo znamenitega Vrbanana dr. Janca Zlatousta Pogačarja. Zupanu je bil ljub tako kot Prešeren, ta napredni ljubljanski škof. Rodil se je Pogačar v Vrbi, 22. januarja 1811, umrl pa je v Ljubljani 25. januarja 1884. V letih med tema datumoma se je izkazal za res velikega, uvidnega in zavednega moža: ustanovil je več časopisov, bil med ustanovitelji Slovenske matice in pospešil izdajo velikega Wolfovega slovarja slovenskega jezika. S smrtjo Zlatoustova je končala ona doba, ko sta bili na Slovenskem le dve stranki: slovenska in nemška. Šele po smrti tega liberalnega škofa so se duhovni razcepili. Nastala je najbolj mračna doba našega narodnega življenja: boj med klerikalci in liberalci. Zlosten epilog je ta doba doživela v letih narodnoosvobodilne vojne. »Slovenec že mori Slovence brata — kakó strašna slepota je človeka!«

Bržčas bi naša najnovejša zgodovina imela dosti svetlejše lice, če ne bi bile Pogačarjeve ideje po njegovi smrti zatrite od netolerantne ortodoksne miselnosti Antona Mahničja. Prav ta mrzli in brezčutni katoliški ideolog je bil direktni krivec pesniške smrti Goriškega slavčka Simona Gregorčiča. Prav Mahnič pa je tudi posredno kriv tolikih grenkih tragedij med zadnjo vojno. Mahnič, čigar ime bo v slovenski zgodovini, za vse čase, eno najbolj žalostnega slovesa, je posredno kriv, da v tej veliki osvobodilni vojni nismo bili prav vsi Slovenci složni. Koliko mrtvih manj bi obkroževale matere, koliko tavajočih brezdomcev bi bilo v Južni Ameriki manj... če bi

obveljale ideje prosvetljene škofa Pogačarja o verskostrpnem in narodnostnem duhu...

Spregovoriti bomo morali o tem škofu, prijatelju Toma Zupana, kdaj kaj več, mož to resnično zasluži. A sedaj, hitimo naprej, v Zirovnico in v Moste!

Christian in Čop

O izjemni pojavi med duhovni, o brezniškem župniku Francetu Saleziju Christianu, smo nekaj že pisali pred meseci (Glas, 13. 2. 1965). Velja pa o tem nenavadnem možu, sinu slovečega ljubljanskega zdravnika, še tole vedeti.

Na Breznici, v začetku 19. stoletja, niso imeli kake prave javne šole, kje neki? Take so bile le v mestih in trgih, pa še tam ne povsod. No, in tako je na Breznici otroke za silo poučeval le upokojeni duhovnik Jožef Pogačar. V to »šolo« sta tedaj hodila tudi Matija Čop in France Prešeren. Pri krščanskem pouku je postal nanju pozoren brezniški župnik in brž je svetoval, najprej Čopovemu očetu, po par letih pa še Prešernovi materi, naj sina vendarle pošljeva v šole, ker sta »tako bistri glavici«. Torej moramo biti za Čopa in Prešerna hvaležni modremu Christianu!

Kaj pa je pomenil Matija Čop (rojen 26. januarja 1797 v Zirovnici) Slovincem, posebej še Prešernu, je že tako obče znano, da se smemo v tem sestavku dotakniti le nekaterih učenjakovih življenjskih epizod.

Langusov portret nam kaže mislečega moža, s skopim smehljajem na ustnih in finih manir, kar nam kaže že noša, natanko po šegi onega časa. Iz zadržane skromnosti in grenke odmaknjenosti od

sleherne družbe smemo slutiti rano, ki jo je tridesetletnemu Čopu zadala miada Angležinja Mary Moxington. Odbila je njegovo snubljenje in tako ubila v njem za vselej sleherni moški pogum. Čop je ostal samski do smrti, vina sploh ni pil, užival je zgolj v knjigah... Bil je več vsem evropskim in klasičnim jezikom — a napisal, razen dobrih kritik in obsežnih pisem, ni ničesar. Bil je bolj mentor, usmerjevalec, kramljač — ustvarjalec pa ne. Zanj je dolgo veljalo, da je on tisti Prešernov dihur, ki noč in dan žre knjige, od sebe pa ne da nobene fige.

Občutljivi esteti, kot človek že docela resigniran, se tudi preporodnega narodnostnega gibanja ni aktivno udeleževal, čeravno ga je bolela »stara rana, da je domovina svojim sinovom tuja, da se ti sramujejo imenovati se Slovence, da so nenaklonjeni prijaznim, sladkim glasovom, v katerih jih je vzgojila mati, da tlačanijo tujim šegam, tujemu jeziku.«

Ob nenadni smrti Matije Čopa, ki je utonil v Savi, 6. julija 1835, so se šolani Slovenci takoj zavedli, da so izgubili nedvomno najizobrazenejšega moža svoje dobe. Prešeren je ob žalostni novice jokal kot otrok in objemal mrtvo truplo. Tudi drugi njegovi znanci in prijatelji so se kar na ulicah razjokali, ko jih je dosegla tragična vest. Preprostim ljudem je bilo to splošno in iskreno žalovanje skoro nerazumljivo, tako obupno vzdusje je takrat zajelo Ljubljano.

Srenjska lipa

V naših zapisih smo Vrbo, resda, semintja že

omenjali — le njej sami pa nismo še nikoli posvetili obsežnejšega sestavka. Menili smo, da je Vrba že takointak, brez naših besed, draga in domača vsem Slovincem — a vendar bo le prav, če še kaj povemo o tej prelepi vasi pod visokim gorenjskim Stolom, ki nam je rodila Prešerna.

Vrbanom (in ne Vrbljanom kot je pisal France Kidrič, še manj Vrbovcem, kot je pisal Fran Finžgar, ali Vrbovcem!) se njihova občina gotovo ne bi zamerila, če bi postavila ob glavni cesti, med Lescami in Jesenicami, zgovornejši potokaz v Vrbo. Sedanja tabla nič ne pove, kaj bi utegnil tujec najti v Vrbi.

Prav tudi ni, da odgovorni ljudje (ki jim bržčas ni treba nikoli in nikomur odgovarjati?) ne poskrbe vsaj za ponatis cenjenih brošuric, ki so bile včasih na razpolago tisočerm železnim rokam mladih obiskovalcev Vrbe.

Pisatelj in Prešernov daljni sorodnik Fran Salezij Finžgar je za 100-letnico pesnikove smrti leta 1949 izdal izčrpen opis Ribičeve hiše in natančno razlaga o trudu, ki mu je bil cilj, Prešernov rojstni dom izročiti v javno last slovenskega naroda.

Potem sta izšli še kar dve izdaji Kidričeve knjižice »Vrba, Prešerni, Prešeren, Ribičev dom«. Prva je izšla leta 1939, druga pa je bila datirana z letnico 1945. Odtlej pa nič. Le kake razglednice so se še dobile pri oskrbnici in sem in tja tudi »Poezije« v miniaturni izdaji.

Kako močno prav bi tudi prišli resimeji v tujih jezikih, če bi bili priloženi morebitnim novim ponatisom teh

brošur!

Ne bo napak, če bodo otroci iz take knjižice kaj več zvedeli o edinstvenem spomeniku slovenskih pravnih običajev, ki ga ni več nikjer drugod na Slovenskem ohranjenega razen o Vrbi. To je stara, večstoletna lipa z naokrog postavljenimi šestnajstimi kamni — sedeži. Tu so stari Vrbanani sedeli k »veču« in urejali svoje skupne srenjske zadeve. Saj so imeli tedaj zares marsikaj še v skupni lasti: skupne gozdove, planinske pašnike, gmajno proti Savi in drugo.

Srenje so bile pri nas v določenem zgodovinskem obdobju povsem neodvisne od gosposke. Imele so svojega župana, ki so ga izvolili v Vrbi na večer pod to staro lipo, rastočo še danes le nekaj korakov od pesnikove rojstne hiše!

Kako veljavo je imela pred stoletji ljudska modrost in čut za pravičnost, spoznamo prav iz srenjskih običajev v Vrbi: vdova, ki je prevzela za umrlim možem gopodarstvo, je imela svoje trdno mesto in glas v veču. Zgodilo se je celo to, da je bila posebno pametna, ugledna in gospodarna žena izvoljena za srenjskega župana. Torej so bile stare Vrbanke že kar enakopravne z možmi!

Se v 1. 1826 je kraj »večanja« v Vrbi zapisniško označen »vski prostor«, ustno izročilo pa ve povedati, da je vsaka kmetija imela pri lipi svoj kamen — sedež. Kmečkih domov je bilo v Vrbi že iz časov srednjega veka devetnajst. Torej bi utegnili danes pod lipo manjkati trije kamni — ali pa tri hiše niso imele pravice do sedeža v veču?

Ne bo tudi prav nič narobe, če bo nova izdaja informativne brošure o Vrbi, vsebovala tudi kaj več toplih besed o čudoviti stari gotski cerkvi svetega Marka. O nanovo odkritih freskah, o ohranjeni lopi z zidano prižnico, za govore na prostem in da se prav tu človeka najbolj dojame Prešernov sonet o Vrbi, dragi vasi domači — seveda, če je prav lepo in čustveno povedan zbranim poslušalcem. Naj bi torej stotere in stotere šolske ekskurzije iz vseh slovenskih krajev ne zdrvele le skozi pesnikovo rojstno hišo, ampak si tudi Vrbo pobliže pogledale, vasico, ki nam je rodila prvega našega genija.

Le obrnimo pogled tudi na restavrirano velikansko podobo svetega Krištofa na zunanji južni steni cerkvice. Njo so zrlje tudi še pesnikove oči. Slikana je bila še pred Francetovim rojstvom.

Popravek: v srednjem stolpcu je pravilna beseda »prešernoljubci« ne »prešerno-slovci«.

Mrtvi Čop

vsedli na grob, samo da bi našli snov za kako zgodbo.«

Zopet se je oglasil šum — plazeči se koraki v zgornji sobi. »Wembury, to ne more biti mačka!« je tiho dejal Lomond.

Zivci Alana Wemburyja so bili tako napeti, da ni več vzdržal.

»Prekleta mačka!« je kriknil. »Ne vem, kaj naj bi bilo, pa tudi gledat ne grem! Doktor, jaz sem sit vse te zadeve — resnično sit!«

»Jaz tudi,« je prikimal Lomond. »Domov grem, spat!« Zazdehal je in vstal. »Pozne nočne ure bodo še moja smrt.«

»Popijte še nekaj, preden greste!« je dejal Alan in mu s tresočo roko nalil poln kozarec whiskyja.

Ne eden ne drugi ni videl bradatega obraza Blisovega pri oknu, niti nista slišala, kako se je tiho odprla mreža. V sobo se je neslišno splazil mož iz Scotland Yarda...

»Ali veste, doktor, da Carovnika pravzaprav ne sovražim tako zelo kot bi ga moral,« je dejal Alan.

Lomond je stal z dvignjenim kozarcem. »V resničnem življenju skoro ni ljudi, ki bi bili v vsem skozi in skozi slabi — razen Meistra — natančno tako kot tudi ni vseskozi dobrih.«

»Cakajte, doktor, nekaj vam moram povedati,« je počasi začel Alan. »Ali veste — jaz poznam Carovnika...«

»Tako je tudi bilo!« je dejal Blis.

»Laž je to! Jaz nikoli ne nosim pri sebi noža. To dobro veste tudi vi.«

Blisu so se od veselja zablistali zobje. »Samo to vem, da sem vas prijel, Carovnik, to je vse. Prišli ste iz Port-Saida — in tam ste negovali bolnega možaka, ne? Mislim sem, da je vaša žena tistega dne v Scotland Yardu, ko se je tako prestrašila, vedela, da imam na sumu vas.«

Henrik Artur Milton se je sumljivo posmehtnil.

»Nekoliko preveč laskate sami sebi, dragi moj dečko! Moja žena ni omedlela zaradi tega, ker je zagledala vas, temveč ker je spoznala mene!«

»Ta zgodba iz Port Saida je bila izvrstna,« je dejal Blis. »Tam ste naleteli na bolnika — dr. Lomonda, povsem propadlega možaka, ki je izgubil že pred leti in povsem zdrknil na nivo tamkajšnjih domorodcev. Umril je, vi ste se pa polastili njegovih papirjev.«

»Saj sem ga tudi negoval — in plačal njegov pogreb,« je dostavil Milton.

»Poskušali ste osumničiti me — strahovito predrzni ste. Vi ste bili tisti, ki je Lenleya izpustil iz celice.«

Carovnik je povsili glavo. »Kriv! To je bilo najboljše, kar sem kdaj storil.«

»Zelo prebrisan! To vam moram priznati,« je dejal Blis. »Svoje mesto okrajnega zdravnika ste tudi dobili, ker ste pretentali ministra, s katerim ste potovali na ladji.«

Obrnila je proti njemu svoj blede, objokani obraz.

»S seboj ga hočete vzeti in ga zapreti,« je vzkliknila divje, — »kot divjo zver za železne mreže, kot pošast — in ne kot človeka! To name-ravate! Živega bi radi pokopali, kajne, uničili njegovo življenje. Ali mislite, da bom dovolila vse to? Ali mislite, da bom stala ob strani in mirno gledala, kako se bo pogreznil živ v grob, ne da bi ga skušala rešiti?«

»Ne morete ga rešiti vislic,« je bil surov odgovor.

»Ne morem, mislite, ne morem?« je kričala.

»Dokazati vam hočem, da ga morem rešiti!«

Blis je prepozno zagledal revolver in preden ga ji je mogel potegniti iz roke, sta počila dva strela. Carovnik se je zgrudil na divan.

»Ti pošast — Wembury!« je kričal Blis. »Vzemi ji vendar revolver!«

Wembury je priskočil in res potegnil orožje iz rok. Medtem, ko se je Alan ruval s Cora Ann, je nenadoma planil Milton, ki je še pravkar ležal brez življenja na divanu, pokonci, skočil k vratom in jih zaklenil za seboj.

»Hudič! Pobegnij!« je tulil Blis in odprl revolver. Slepí patroni, brez metka! Za njim!«

»Wembury je skočil k vratom, toda bila so zaklenjena. Cora se je zasmejala.

»Razbijte vrata!« je kričal Blis. Ključ tiči v vratih z one strani!« Potem se je obrnil k ženski:

40

Čarovnik

»Poznate ga — res?«

»Da, čisto natanko ga poznam.« Nato pa je poudaril: »In prekleto zadovoljen sem, da je ubil Meistra.«

Blis je za zaveso opazoval to sliko. Niti za hip ni odmaknil oči od obeh mož.

»Zakaj? Ali je storil Mary Lenley kaj zlega?« je vprašal doktor.

»Na veliko srečo še ne — toda res je imela veliko srečo, da se je rešila! Lomond, lahko vam povem — kdo, kdo je Carovnik.«

Blis je stopil z revolverjem v roki izza zavese in se postavil ob dr. Lomonda.

»Torej mi lahko poveste — kdo je tedaj Čarovnik?« je vprašal mirno Lomond.

Roka se je iztegnila in segla po njegovem klobuku.

»Vi!« je dejal Blisov glas. »Potrebujem Vas — Henrik Artur Milton!«

Lomond je planil pokonci. »Kaj, za vraga...! Sivolasega zdravnika ni bilo več. Velik mož, lepe postave, star kakih petintrideset let je stal na njegovem mestu.«

»Nikar se ne ganite!« Alan je komaj še spoznal svoj lastni glas. »Preiščite ga!« je vzkliknil Blis in Alan je potegnil »zdravnikov« suknjič raz telesa.

Carovnik se je zakrohotal. »Blis torej? Rekli ste, da sem vas pred tremi leti, ko ste me hoteli prijeti, poskušal zabosti z nočem.«

Carovnik se je stresel. »Pretentati se ne glasi lepo. Bolje je, če rečemo prilizniti se! Vesel sem bil, ko sem dobil to mesto. V svoji mladosti sem štiri leta tudiral medicino — v Edinbourghu — lahko mi verjamete, da je res.«

Blis je zamahnil z roko. »Zdaj vas končno imam. Obtožujem vas načrtnega umora Mauricea Meistra.« Alan ni mogel več poslušati tega razgovora.

»Blis...« je začel.

»To stvar imam jaz v rokah, Wembury,« je pojasnil ujedljivo Blis. »Kadar bom potreboval vaš nasvet, vas bom vprašal — kdo pa je to?« Na stopnicah je zaslišal korake. — V naslednjem trenutku je Cora Ann ležala svojemu možu v objemu. »Artur, Artur!« je ječala.

»Je že dobro, Mrs. Milton! Dovolj, dovolj,« je vzkliknil Blis.

»Pravila sem ti, vedno sem ti pravila — o Artur!« je ihtela.

Blis jo je skušal odtrgati od moža. »Sem poj-dite!«

»Samo trenutek!« je rekel Milton, nato se je obrnil k dekletu: »Cora Ann, ali nisi pozabila?«

Odkimala je. »Nekaj si mi obljubila, ali se spomniš?«

»Da — Artur,« je rekla.

V Blisu se je takoj vzbudil sum in potegnil je žensko od Milтона. »Kaj naj to pomeni? Ne vti-...« se v to stvar, sicer danes zapri se vas!«

»Le smejte se, vam bom že dal nekaj, da se boste lahko smejali!« V tem so počila vrata in v naslednjem hipu je Alan že zdrvel po stopnicah.

»Prebrisani ste, Mr. Blis, zelo prebrisani,« je zmagošlavno vzkliknila Cora Ann, »toda Carovnik vas je speljal prav tam na leđ, kjer vas je hotel imeti.«

»To mislite vi!« je škrtal Blis z zobmi in poklical stražmojstra, ki je stal spodaj v predsobi.

»Zunaj čaka nanj voz,« se je norčevala Cora Ann, »in pa nova preobleka, ki jo je skrili spodaj v sobi. Deset milijonov odtod pa letalo in on se prav nič ne boji dvigniti se tudi v megli.«

»Vas imam, ljuba moja gospa,« je tulil Blis, »in kjer ste vi, tam je tudi on. Poznam Čarovnika! Stražmojster!«

Policist je vstopil.

»Glavni inspektor Blis sem s Scotland Yarda.

Ne pustite je z vida niti za hip, sicer ste oň službo, razumete?« Stekel je ven in zaprl za seboj vrata. Cora je pohitela za njim, toda vzel je ključ s seboj. Obrnila se je spet in videla, kako je policist odprl opaž ob vratih. Potem sta v hipu padla z njega čelada in plašč in roke tujega moža so jo objele. »Tu skozi, Cora,« je dejal in pokazal na odprt opaž. »La via amorosa!«

Poljubil jo je in jo dvignil skozi opaž, ki se je takoj zaprl za njima. Nihče več ni videl Čarovnika tisto noč in še mnogo noči ne, ki so njej sledile.

GLAS pionirjev

Izbrali so svojega kralja

Danes vsi vemo, da je lev kralj živali. Včasih pa je bilo to drugače. Vse živali so mislile, da so one najboljše, da so najmočnejše, najlepše, najbistrejše, najhitrejše, največje in podobno. Vsaka žival v divjini je našla za sebe kakšne naj... Še celo zajec je bil prepričan, da bi moral biti on kralj, ker ga ne more nihče ujeti.

Slon je že tedaj slovel kot modrijan. Prepričan je bil, da je on poklican za to, da sklicuje zborovanje živali, na katerem bi se pomenili in naredili med seboj red. Vse živali je povabil na jaso v gozdu.

Zbrala se je zelo pisana družčina. Od žiraf pa vse do najmanjših mišk. Ko jim je slon povedal, da morajo izbrati kralja, je vsaka od živali pričela hvaliti svoje lastnosti.

Lisica: »Jaz sem bistra in prebrisana. Ljudje mi pravijo zvitorepka. Ali vam to nič ne pove?«

Zirafa: »Tako sem velika, da vidim daleč, daleč okoli in vas lahko vse opozorim, če bi se približevala nevarnost.«

Krokodil je samo leno poméziknil z enim očesom, široko odprl svoj mogočni go-

bec in se pretegnil na soncu. Prepričan je bil, da je s tem dovolj povedal vsem navzočim.

Nosorog: »S svojim nosom lahko poderem drevo, prevrnem avto, porušim tudi hišo.«

Kenguru: »Kdo lahko tako dolgo skoči kot jaz? Tudi za svoje mladiče znam zelo lepo skrbeti.«

Kača: »Kogar enkrat dobim v svoj trdni objem, se mi več ne izmuzne. Sem hitra in spretna. Ob moji lepoti vsi od strahu kar otrpejo.«

Šimpanz: »Ali nisem jaz najbolj podoben človeku? Nisem mu podoben samo po zunanosti, ampak tudi po pameti.«

Se mnoge živali so povedale svoje najboljšje lastnosti. Čela vrsta govornikov se je zvrstila. Vsak pa je povedal samo svoje najboljšje stvari, in zamolčal svoje slabosti.

Slon je premišljeval, kdo naj bi bil najprimernejši za njihovega kralja. Vsako žival si je še po večkrat ogledal. Oko se mu je ustavilo na levu. Lev je med prerekanjem molčal. Lenobno je dremal in od časa do časa pomahal z repom. V hipu se je slon odločil. Pristopil je k levu, visoko dvignil rillec in naznanil vsem navzočim: »Predstavljam vam našega kralja — leva.«

Čakali smo na počitnice

V vseh šolah je že konec pouka. Učenka osnovne šole v Cerkljah Lidija Perko se je spomnila svojih lanskoletnih počitnic in jih je tako opisala:

Po končanem šolskem letu so se začele počitnice in vsak jih je preživel po svoje. Nekateri so odšli v planine, drugi k morju, nekateri pa so ostali kar doma. Jaz sem bila med srečnimi, ki so odhiteli k morju.

25. julij. Prebudilo se je lepo sončno jutro. Sonce je posijalo skozi okno in me prebudilo. Mati je bila že nekaj časa budna. Kuhala je zajtrk in pripravljala opremo za pot. Čas je minil in morala sem na avtobus, ki je odpeljal v Kranj. Zabrneli so motorji in naši avtobusi so odpeljali drug za drugim.

Zamišljeno sem zrla skozi okno. Za nami je bila Ljubljana in daleč od nas je bila že Postojna. V Postojni smo

si ogledali Postojnsko jamo in grad.

Veselje je planilo v avtobus, ko smo na Črnem kalu zagledali morje. Še nekaj časa in bili smo tik ob njem. Obala je bila posuta z navdušenimi kopalci. Kako nas je mikalo, da bi se tudi mi sami okopali!

Tako smo prispeli v Novigrad. Od tod ni bilo daleč do Pinete, kjer je bilo letovišče DPM občine Kranj.

Komaj smo prišli, že so nam ponudili kosilo. Hišnik nam je pokazal sobe, kjer bomo prebili dobrušen del svojih počitnic. Po popoldanskem spanju smo odšli na malico, nato pa na kopanje. Ze prvi dan sem se nekajkrat pošteno napila slane vode.

Zvečer smo se seznanili z gosti iz Avstrije in Francije, ki so nam pripravili lep program. Zvečer nas je moral umiriti šele hišnik, ker drugače ne vem, če bi sploh zaspi.

2. avgust. Dnevi prehitro minevajo. Vreme je več kot ugodno za kopanje. Tako preživimo ure in ure na plaži. Večinoma smo kar v vodi. Postala sem prijetno rjava.

Danes smo bili tudi v mestu in si ogledali zanimivosti: staro cerkev, pristanišče, zgodovinske stavbe iz 17. stoletja.

Zvečer pa so se od nas poslovili francoski in avstrijski gostje...

Lidija Perko
Osn. šola Cerklje

Odmor

Zadnje minute tretje ure se vlečejo kot žvečilni gumi. Komaj čakamo, da se oglasi zvočec.

Zazvoni in iz razredov zavrhri kot iz panja, ko posije sonce. V šoli so tudi reveži, ki morajo nositi malico. Ko gre revež z malico, ga že na

Zivljenje v našem kraju

Tatinec je majhna vasica. V njej živijo večinoma kmetje. Vsak kmet ima svojo hišo, polje gozd in travnike. Tu in tam je tudi kak delavec. V vasi je kar veliko otrok. Skozi vas teče potok Belca. Ta potok je nevaren. Ob hudih nalivih voda naraste. Z vsi možjo trga zemljo izpod hiš.

V tej mali vasi so zelo lepi travniki in še lepši gozd. Če hodiš ob robu gozda, ti veter piha v obraz prekrasen vonj smrek, jelk in mecesnov.

Če se sprehajamo ob poletnem času po tatinškem polju, se vse preliva v rdeče

rumeni barvi. Vidimo polno mladih žanjic. Pomagajo pa tudi otroci, ki pobirajo klasje in ga dajejo žanjicam, da ga povežejo v snope.

Ko zorijo jabolka in hruške, je prav tako veliko veselj. Kar ni dobrega sadja, ga stisnejo v mošt.

Od Tatinca do šole je daleč. Vsak dan sem prehodila to dolgo pot. Zdaj ne stanujem več tako daleč. Ali v šoli kaj pomislijo, kako dolgo hodijo nekateri učenci v šolo? Ne vem, če so kdaj pomislili. Razred moram ponavljati.

Anica Aleš
Osn. šola Predoslje

Ob koncu

Konec je šolskega leta. Zadnjič letos ste odnesli domov svoje torbice. Nekateri ste zadovoljni s svojim enoletnim delom in drugi ste se morda že odločili, da boste morali naslednje leto drugače poprijeti za delo.

Z današnje številko bo prenehal tudi redno izhajati »Glas pionirjev«. Ne smete se ustrašiti, še vedno boste imeli svoje glasilo, vendar bo čez počitnice izhajalo bolj neredno. Novinarji vas bodo obiskovali na taborjenjih, na počitnicah in s teh obiskov poročali v »Glasu pionirjev«.

Ob letošnjem zaključku naše rubrike pogledimo, kateri pionirji oziroma katere šole so bile najmarljivejše v preteklem letu. Zahvaljujemo se prav vsem za sodelovanje, a še posebno naslednjim šolam: Osnovni šoli v Predvdvoru, Osnovni šoli v Predosljah, Osnovni šoli Stane Žagar in France Prešeren iz Kranja ter osnovni šoli iz Cerklj. Torej, na svidenje v začetku novega šolskega leta!

UREDNIŠTVO

hodniku čakajo straže. Vse straže se usujejo nanj. V razred po navadi prinese samo plađenj. Potem pa nastane dir. Po hodniku je vse polno nesreč. Včasih dobi kdo kako veliko busko. Pa tudi vojne so. Če se začnejo tepsti, je takoj pet tepenih in eden ranjen, drugi pa nesejo domov ukor. Nekateri učenci so pa tako pridni, da sedijo v razredu in »plonkajo« naloge, ker se bojijo naslednje hude ure. Oglasi se zvočec. Spet zavrhri in hodnik je prazen.

Andrej Repnik
Osnovna šola Senčur

Bela halja

(Iz dnevnika)

Pred enim mesecem sem doštudirala za medicinsko sestro. Danes sem šla prvič v službo.

Zgodaj zjutraj sem bila v bolnišnici. Obvestili so me o hudi nesreči. Trčila sta potniška vlaka. Takoj sem morala oditi tja. Določena sem bila za delo na terenu. Reševali smo potnike. Bolnišnica je bila zelo oddaljena od kraja nesreče. Poslali so me na večje posestvo v bližini. Morala sem ga preurediti v zasilno bolnišnico. Teško sem dobila dovoljenje od stanovalcev. Potem sem zopet reševala potnike. Nekateri so bili hudo ranjeni in so potrebovali takojšnjo operacijo. Z zdravnikom sem morala ope-

rirati majhno deklico. Operacija je trajala celo uro. Bili smo v strahu, da bo deklica umrla. Čez eno uro je bila operacija končana. Deklica bo lahko še živela.

Zvonka Fojkar
Osn. šola Senčur

Sreča

Pred enim letom je za las manjkalo, da nisva zgorela hiša in jaz.

V torek, pred enim letom, sem prišel zelo pozno domov. Doma sem moral zakuriti v štedilniku. Ni mi hotelo zagoreti, zato sem šel v shrambo po bencin. Nesel sem ga v kuhinjo, z njim polil drva in papir. Roke sem imel mokre od bencina. Vžgal sem vžigalico in jo vrغل na papir. Pri tem se mi je vnela roka. Z njo sem mahal sem ter tja in polil ves bencin, ki se je vnel. Vsa kuhinja je bila v trenutku en sam plamen. Tekel sem k oknu in vratom, da bi jih odprl, a nisem mogel. Nato se mi je posrečilo odpreti vrata. Prišel sem na hodnik in z rokami pogasil goreče lase. Hitro sem tekal po pomoč. Čez pet minut sem šel spet v kuhinjo, kjer je gorela oprava, gorela so tla. Pograbil sem kunjo in pogasil ogenj. Skode je bilo za 70 tisoč dinarjev.

Zane Rebernik
Osn. šola Senčur